

Кахута Н.Д. Українська мова як інструмент національної освіти та науки / Кахута Н.Д. // Економічна теорія та освіта ХХІ століття: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 вересня 2015 року) / ВНЗ Університет економіки та права «КРОК». - К. : Університет економіки та права "КРОК". – 2015. – С. 21 – 23

УДК 811.161.2:37

Н.Д. Кахута

кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри комп'ютерних наук,
декан факультету економіки та підприємництва,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ

Українська мова як інструмент національної освіти та науки

Деякі противники вживання української мови стверджують, що українська мова повноцінно може бути мовою науки, бо немає української термінології, а вживання української мови нібито «звужує» інформаційний простір. Подібні твердження заперечуються багатьма фактами.

В період «Розстріляного Відродження» буйним цвітом розквітало не тільки українське мистецтво, а й наука. Існував Український словник наукової термінології, створювались і видавались спеціальні словники. Праці українських вчених публікувались українською мовою і високо оцінювались за кордоном. Вчені виїжджали за кордон на міжнародні конгреси.

Необов'язковість вивчення української мови має значні негативні наслідки. До середини 60-х років минулого століття вивчення української мови в усіх середніх школах (в тому числі і російських) на всій території УРСР (в тому числі і в Криму) було обов'язковим. Екзамени з української мови на атестат зрілості були обов'язковими. Вступний екзамен з української мови був

обов'язковим в будь-якому українському виші. Випускник кожного вишу й будь-якої спеціальності, перед одержанням диплому повинен був скласти екзамен - український диктант.

З шістдесятих років в процесі здійснення брежневсько-сусловського плану створення «единой исторической общности» з Москви надійшов дозвіл звільняти учнів «за проханням батьків» від вивчення української мови. Частина батьків міркували так само, як «госпожа Простакова» в знаменитій комедії Фонвізіна «Недоросль»: «Зачем Митрофанушке география, коль извозчики есть». Все більше батьків стали просити «освободить» своїх чад від «української»: «Хай діти вчаться «балакати по-городському». Така освітня політика призвела до того, що, наприклад, в типово українському Чернігові, де в 1945 році було лише 2 російські школи (чоловіча і жіноча), в 1980 році не було жодної української.

Дехто з народних депутатів в обов'язковості вивчення державної мови вбачає порушення конституційних норм. Існує думка, що батьки як «платники податків» самі повинні обирати мову навчання для своїх дітей. Відповідь на це заперечення очевидна: нехай батьки обирають для своїх дітей російську, єврейську, угорську, румунську школу, але їх діти в кожній з цих шкіл обов'язково вивчають і мову держави, якій платять податки їх батьки.

Вивчення мови лише збагачує людину інтелектуально. Ми не знаємо жодного випадку, щоб наші колишні платники податків, які виїхали на постійне місце проживання до Ізраїлю, США, Німеччини, Росії, вимагали б створення там для своїх дітей спеціальних шкіл і звільнення своїх дітей від вивчення державної мови.

Дивує позиція тих народних депутатів України, які не можуть оволодіти українською мовою - можливо, в школі їх звільняли від «української», - але завзято прагнуть, щоб і їх діти та внуки також не володіли цією чудовою і прекрасною мовою великого народу.

Українська та російська мови розвивалися паралельно, незалежно одна від одної. Київська Русь була не «колискою», а тимчасовим етапом їхнього поєднання. Обидві вони стали наслідком окремої еволюції з поточним

поглинанням мов їхніх сусідів (у кожному випадку різних). І, якщо вже на те, найближчих родичів нашої мови слід шукати не на Волзі, а на Ельбі.

Попередня держава за найменшу критику своєї ідеології вдавалася до репресій. Ідеологія збанкрутувала, і у наш час ... помітно зріс суспільний інтерес до походження та розвитку української мови як головної ознаки нашої нації... Думки з цього приводу М. Грушевського, М. Костомарова, О. Потебні, А. Кримського [1-6] ще донедавна тоталітарний режим замовчував, забороняв, оголошував ідейно шкідливими, «націоналістичними», ворожими. Через сімдесятирічний період фальсифікації, брехні та ідеологічного терору багато поколінь українців були відлучені від своєї історії. Її настійно рекомендували починати з жовтня 1917 р. Були відлучені й від рідної мови як нібито зайвої для вигаданої комуністичними ідеологами «нової історичної спільності людей - радянського народу».

Найбільш природний і дієвий спосіб включитися у справу відродження національної освіти, вмонтованої у світовий простір - це навчання дітей України українською мовою. Кожен із викладачів має писати й удосконалювати мову. При цьому він буде мати підтримку і допомогу від тих, у кого є душа і совість. Це особливо важливо у міських школах та вишах сходу і півдня України, які майже виключно російськомовні.

Українська мова була і буде мовою освіти, науки, мистецтва, мовою великої держави.

Література

1. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія життя українського народу. Репринтне відтворення видання 1918 року / Іван Огієнко. - К.: Абрис, 1991.
2. Кравчук П. Від Петра і до Сулова / П. Кравчук. - К.: Рось, 1992.
3. Півторак Г. Коли ж виникла українська мова: [хрестоматія] / Г. Півторак. - К., 1993.
4. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. - К., 1993.

5. Тищенко К. Правда про походження української мови / К. Тищенко // Український тиждень. - №39. - 2012.
6. Шевельов Ю. Історія української мови: [хрестоматія] / Ю. Шевельов. - К., 1996.